

Türkiye’de nar yetiştiriciliği eski tarihlerden beri yapılmakla birlikte meyvecilik sektöründeki gelişimi 2000’li yıllardan itibaren olmuştur. Türkiye’de yaklaşık 300 bin dekar alanda nar üretimi yapılmakta olup 2020 yılında nar üretim miktarı 600.021 ton olmuştur. Nar turunçgillerden sonra dış ticaretimizde en önemli payı alan subtropik iklim meyve türüdür ve üretimimizin yaklaşık 1/3’ü ihraç edilmektedir.

Türkiye’de nar üretiminde Akdeniz, Ege, Güney Doğu Anadolu, Marmara bölgeleri önemli üretici bölgelerdir. Akdeniz bölgesi toplam üretimin yaklaşık %56,5’ini, Ege bölgesi %30,9’unu, Güney Doğu Anadolu bölgesi %10,8’ini karşılamaktadır.

Bitkisel Özellikleri

Çok yıllıktır ve çalı formunda gelişir. Fidanlar dikimden sonra genellikle 2. veya 3. yıldan itibaren verime başlar. Ekonomik verim ise 5-6. yıllardan sonra alınabilir.

Narlarda erkek fonksiyon yapan A tipi çiçekler ile hermafrodit yapılı B tipi çiçekler aynı bitki üzerinde farklı yerlerde bulunduğundan, andromonoik bitki özelliği söz konusudur. Meyve B tipi dediğimiz hermafrodit yapılı çiçeklerden elde edilir. Tozlanma böceklerle olur. Nar çiçekleri kendine verimlidir. Ancak yabancı çeşitlerle tozlandığında meyve iriliğine bağlı olarak meyve kalitesi artar.

Meyvelerde irilik, kabuk ve dane rengi, tat, olgunlaşma zamanı, çekirdek sertliği gibi özellikler çeşitlere göre farklılık gösterir.

Ekolojik İstekleri

Toprak: Nar, pek çok meyve ağacına göre farklı toprak çeşitlerine uyum sağlayabilmektedir. Fakat iyi bir ağaç gelişimi, kaliteli meyve elde

etmek ve bol verim için derin, drenajı iyi, alüvyal topraklar en uygun topraklardır.

İklim İsteği: Nar, tropik bölgelerde herdem yeşil ve subtropik iklimde ise yaprağını döken bir meyve türüdür. Nar kışları ılık ve yağışlı, yazları uzun, sıcak ve kurak geçen yerlerde iyi yetişebilmekte, -10 °C’nin altında taze sürgünleri, -18 °C’nin altında ise ana gövdesi soğuktan zarar görmektedir. Narın meyvelerinin olgunla-şabilmesi için vejetasyon dönemi içinde yüksek bir sıcaklık toplamı ister ve genellikle yıllık ortalama 500 mm’lik yağışa gereksinim duyar, soğuklama süresi 100–150 saat kadardır.

Yer ve Yöney: Güneşi çok seven bir bitki olup, 0 metreden 1000 metreye kadarki rakımlarda yetiştirilebilmektedir. Bahçeler güney, güney-doğu, güney-batı yönlerine bakacak şekilde tesis edilmelidir.

Yetiştirme Tekniği

Toprak Hazırlığı: Kış ayları yağışlı geçeceğinden bahçe yerinin hazırlığına yaz aylarında ya da sonbaharın ilk yağışlarından sonra başlanmalıdır. Öncelikle arazi engebeli ise toprak tesviyesi yapılır. Pulluk tabanını kırmak için dipkazan çekilir, ardından gerekirse pullukla derin bir sürüm yapılır. Toprak düzeltildikten sonra fidan dikim yerleri belirlenerek, 40-60 cm derinlik ve çapta dikim çukurları açılır. Üst toprağa yanmış çiftlik gübresi karıştırılarak fidan dikim aşamasında çukurlar bu karışımla doldurulur.

Çeşit Seçimi: Nar yetiştiriciliğinde çeşit seçimi oldukça önemlidir. Bölgeye adapte olmuş o yörenin iklimine uygun, hastalıklara dayanıklı, verimli, taşımaya dayanıklı olmalıdır. Ticari amacına göre sofralık ya da endüstri çeşitlerinin

yetiştirilmesine karar verilmelidir. Ayrıca, bu çeşitlerin meyvelerinde irilik, kabuk rengi ve kalınlığı, dane rengi, yumuşak çekirdeklilik, sululuk gibi özellikleri ihtiyaca cevap verebilmelidir.

Dikim: Fidanlar sonbaharda yaprak dökümünden başlayarak kış ayları boyunca ve erken ilkbaharda dikilebilir. Odun gözleri erken sürdüğünden ilkbahar dikimleri geç kalmamalıdır. Kışları çok soğuk geçmeyen bölgelerde sonbahar dikimi daha uygundur. Kapama nar bahçelerinde en yaygın olarak kullanılan dikim aralıkları 2.5x4 m veya 3x4 m’dir. Kuvvetli büyüyen çeşitlerle kurulan ya da güneşlenme ve havalanması yetersiz olan bahçelerde sıralar arası 6x6 m’ye kadar çıkarılabilir.

Budama: Şekil budaması fidan dikiminden sonraki 2-3 yıl içerisinde ağaçlar verime yatmadan önce yapılır. Dikimden sonra dipten çıkan sürgün/sürgünler ana gövde oluşturmak üzere seçilir ve tepeleri 50-60 cm’den kesilerek taçlandırılmaları sağlanır. Seçilen gövdeler dışındaki dip sürgünleri sürekli olarak temizlenmelidir. İlk üç yılda şekil verilen nar ağaçlarına 3. yıldan itibaren verim budaması yapılmaya başlanır. Verim budaması yapılırken, tek gövdeli yetiştiricilik için ağaç goble terbiye sistemine benzer şekilde taçlandırılmalıdır. Bu şekillendirme sırasında da tepe alma yapılmalıdır. Çok gövdeli yetiştiricilikte ise 5-6 gövde olacak şekilde budama yapılmalıdır. Yine bu budama yönteminde de tepe alma unutulmamalıdır. Nar ağaçlarında çiçekler genel olarak bir ve iki yıllık dallarda olduğundan, verim budaması yapılırken özellikle iki yıllık dallar dikkate alınmalı, aşırı kesimlerden kaçınılmalıdır.

Sulama: Nar yetiştiriciliğinde sulama oldukça önemlidir. Bu nedenle yağışların yeterli olmadığı her dönemde narlarda sulama şarttır. Genel olarak Şubat-Mart aylarında odun gözlerinin sürmesinden, Eylül- Ekim aylarında meyve olumuna kadar sürekli olarak toprak nemi sağlamak gerekmektedir. Özellikle odun gözlerinin sürmesi, çiçek tomurcuklarının görülmesi ile meyve tutumu ve gelişimi dönemlerinde yeterli toprak nemi mutlaka sağlanmalıdır.

Gübreleme: Mutlaka toprak tahlili yapılmalı, toprak organik maddece fakir ise hazırlığı esnasında 4-5 ton/da çiftlik gübresi verilmelidir. Ağaç yaşına göre ağaç başına verilecek saf gübre miktarları:

	N	P ₂ O ₅	K ₂ O
Genç Ağaçlar	50-100 g	75-125 g	20-40 g
Verim Çağında Ağaçlar	225-450 g	100-200 g	75-150 g

Azotlu gübreler sulama sırasında veya sulamadan hemen önce taç izdüşümüne verilmelidir. Gübrelemenin ardından sulama yapılamayacaksa gübre çapayla toprağa karıştırılmalıdır. Kış sonu tek sefer ya da iki seferde kış sonu ve haziranda verilebilir.

Fosforun tamamı taban gübresi şeklinde, Potasyumun 1/3'ünü fosforla birlikte, 1/3'ünü ilk dişi çiçeği görme aşaması, 1/3'ünü de ilk gübreden yaklaşık 1 ay sonra (meyveler elma büyüklüğüne ulaştınca) verilir.

Hasat ve Pazara Hazırlama

Nar meyveleri çeşide göre genellikle çiçeklenmeden 5-7 ay sonra hasat olgunluğuna gelir. Nar meyveleri çeşide özgül renk ve iriliğini

aldığı, birçok çeşitte kaliksin (meyvenin tacı görünümündeki uçlar) dışarıya doğru açıldığı ve buradaki stamenlerin kuruduğu dönemden başlayarak toplanabilir. Meyveler makasla kesilmelidir ve meyve sapı mümkün olduğunca kısa olmalıdır. Nar meyvesi dalından koparıldıktan sonra olgunlaşmadığı için meyveler olgunken hasat edilmelidir.

Muhafaza

Narlar plastik torbalarda soğuk hava depolarında, 6 °C ve %85-90 oransal nemde 5-6 ay süreyle veya 0 °C ve %85-90 nemde özel modifiye atmosfer torbaları içerisinde 6-7 ay süreyle muhafaza edilebilmektedir. Depolanacak meyvelere, derimden 15 gün önce %0.06 dozunda fungusit uygulamaları, uygun bir soğuk zincir, paketleme materyali ve ürün etrafındaki hava kompozisyonu meyve kalitesini daha uzun süre koruyabilir, depolama süresince oluşan bozulmaları azaltabilir.

Narların ambalajlanması pazarlama açısından oldukça önemlidir. Meyvelerin seçimi ve boylamasının elle yapılması daha uygundur. Meyveler birbirine değmeyecek şekilde, meyve çapına uygun yuvaları olan paketleme kaplarına, kaliks segmentleri üste veya hepsi aynı yönde hafif yana bakacak şekilde tek sıra halinde dizilmelidir.

🏠: Alparslan Türkeş Bulvarı, No: 492
33740, Erdemli / MERSİN
🌐: <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/alata>
@: alata@tarimorman.gov.tr
☎: 0 324 518 00 52
📞: 0 324 518 00 80

T.C.
TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel
Müdürlüğü
Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü

Nar Yetiştiriciliği

Dr. Nesrin KARATAŞ

Mersin-2022